Lietas arhīva Nr. A42-00497-22/16
ECLI:LV:ADRJRIT:2022:0711.A420203121.2.S

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2022.gada 11.jūlijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese D.Lubāne,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc SIA "NZ Company" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektores 2021.gada 21.jūnija lēmuma Nr.30.8-22.8/22.8/6995 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts ieņēmumu dienesta Nelegāli iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pārvaldes direktores 2021.gada 22.aprīļa lēmumu Nr.30.8-12.1/12.1/6977 nolemts piemērot pieteicējai soda naudu 500 *euro* apmērā par Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk – Novēršanas likums) prasību neievērošanu.

Pieteicēja sākotnējo lēmumu apstrīdēja. Ar Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektores 2021.gada 21.jūnija lēmumu Nr.30.8-22.8/22.8/6995 apstrīdētais lēmums atstāts negrozīts. Pārsūdzētais lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[1.1] Valsts ieņēmumu dienests konstatēja, ka pieteicēja pēc pārbaudes uzsākšanas 2020.gada 9.novembrī paziņoja par atbildīgo personu Novēršanas likuma prasību ievērošanā, norādot iecelšanas datumu – 2018.gada 19.novembri. Tādējādi pieteicēja nav ievērojusi Novēršanas likuma 10.panta pirmās daļas noteikumus.

[1.2] Pieteicēja nebija iesniegusi Valsts ieņēmumu dienesta noteiktajā termiņā pieprasīto informāciju par biedrības "LATVIJAS VOLEJBOLA FEDERĀCIJA" klienta izpētes un uzraudzības procesa ietvaros iegūto informāciju, kā arī grāmatvedības reģistrus un kredītiestāžu kontu pārskatus. Tāpat pieteicēja nebija iesniegusi dokumentus, kuros norādīti šī klienta patiesā labuma guvēji. Savukārt pēc pārbaudes pabeigšanas iesniegtā riska novērtējumu veidlapa nav pietiekama, lai pārliecinātos, ka veikta klienta izpēte atbilstoši Novēršanas likuma prasībām. Valsts ieņēmumu dienestam nebija iespējams konstatēt, kad pieteicēja veica klienta izpēti, kāda informācija apkopota un kādi secinājumi izdarīti. Tādējādi pieteicēja nav ievērojusi Novēršanas likuma 18.panta pirmās un trešās daļas prasības.

[1.3] Pieteicēja nav veikusi klienta SIA "TM BROKERIS" veikto darījumu uzraudzību atbilstoši Novēršanas likuma 11.[1]panta pirmās daļas 4.punktam, kā arī nav ziņojusi par aizdomīgiem darījumiem kontrolējošām iestādēm. Pieteicēja nav iesniegusi aizdevumu līgumu, kas apstiprinātu /pers. C/ aizdevuma izsniegšanu SIA "TM BROKERIS". Tāpat pieteicēja nav iesniegusi dokumentus, kas apstiprinātu /pers. C/ naudas līdzekļu izcelsmi.

[2] Pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu. Pieteikumā minēti turpmāk norādītie argumenti.

[2.1] Ziņas par Novēršanas likuma normu prasību atbildīgo personu tika iesniegtas 2020.gada 9.novembrī, kas norāda uz pieteicējas vēlmi sadarboties ar uzraugošo iestādi un izpildīt Novēršanas likuma 10.pantā noteiktās prasības. Pieteicēja atzīst, ka likumā noteikto pienākumu izpildījusi pēc Novēršanas likumā noteiktā termiņa. Taču kopsakarā ar uzņēmuma lielumu un juridisko formu, kad faktiski neviena cita persona, izņemot vienīgo valdes locekli, nevarētu tikt iecelta par šī likuma normu prasību izpildes atbildīgo personu un ziņas par valdes locekli, kurš ir uzņēmuma atbildīgā persona, Valsts ieņēmumu dienestam jau ir sniegtas, tas nav vērtējams kā tik nozīmīgs pārkāpums.

[2.2] Pieteicēja nepiekrīt pārsūdzētajā lēmumā norādītajam, ka pieteicēja nav veikusi klienta izpēti. Pieteicēja pārbaudei bija iesniegusi 2019.gada 3.jūnijā noslēgto līgumu starp pieteicēju un biedrību "LATVIJAS VOLEJBOLA FEDERĀCIJA" (turpmāk – biedrība) par grāmatvedības ārpakalpojumu sniegšanu. Pirms līguma noslēgšanas un līguma sagatavošanas visa līgumā nepieciešamā informācija tika iegūta gan no klienta, gan arī pieprasīta izziņa no Lursoft datu bāzes. Pirms līguma noslēgšanas tika aizpildīta klienta izpētes anketa. Apstāklis, ka biedrības risku novērtējuma veidlapa nebija parakstīta no klienta puses un tai nebija pievienota izziņas izdruka no Lursoft, saistīts ar Covid-19 dēļ noteiktajiem ierobežojumiem darba procesa organizēšanā, kad nebija iespējams tikties klātienē.

[2.3] Attiecībā par patiesā labuma guvēja noskaidrošanu pieteicēja dienestam norādīja, ka biedrībai ir piešķirts sabiedriskā labuma statuss un tā darbojas kā bezpeļņas organizācija. Līdz ar to nav iespējams noskaidrot patiesā labuma guvēju, jo šādas personas nepastāv, labumu gūst visa sabiedrība kopumā. Biedrības izpildinstitūcija ir valde, kura sastāv no deviņiem valdes locekļiem. Visa informācija par šīm fiziskajām personām ir pieejam Lursoft datu bāzē no Biedrību un nodibinājumu reģistra. Visas biedrības amatpersonas ir Latvijas Republikas pilsoņi, un izziņā ir norādīti arī šo personu personas kodi. Pieteicēja uzskata, ka ir ieguvusi visu nepieciešamo informāciju no publiski pieejamo reģistru datu bāzēm, kā arī iesniegusi ziņas dienestam, līdz ar to Novēršanas likuma prasības attiecībā uz biedrības kā klienta izpēti ir izpildītas.

[2.4] Pieteicēja nepiekrīt dienesta secinājumam, ka nav veikta klienta SIA "TM BROKERIS" veikto darījumu uzraudzība atbilstoši Novēršanas likuma 11.[1]panta pirmās daļas 4.punktam, kā arī nav ziņots par aizdomīgiem darījumiem kontrolējošām iestādēm. Pieteicēja sadarbības laikā ar klientu noskaidroja, ka līdzekļi tika iegūti no /pers. C/ piederošā nekustamā īpašuma pārdošanas. Iegūtos naudas līdzekļus viņš aizdeva SIA "TM BROKERIS". Visi norēķini tika veikti ar bankas starpniecību. Banka arī veica klienta darījumu uzraudzību un pieprasīja visus dokumentus. Līdz ar to pieteicējai nebija pamata šos darījumus kvalificēt kā augsta riska darījumus, par kuriem vajadzētu uzsākt atsevišķu pārbaudi.

[2.5] Pieteicēja neuzskata, ka būtu pārkāpusi Novēršanas likuma 20.panta pirmajā un otrajā daļā noteiktās prasības, jo pieteicēja pēc darījuma attiecību uzsākšanas pastāvīgi aktualizēja informāciju par klientu un tā saimniecisko darbību, kā arī veica klienta darbību un darījumu uzraudzību, lai pārliecinātos, vai darījumi nav uzskatāmi par aizdomīgiem. Pieteicēja nekonstatēja, ka tie būtu netipiski vai atbilstu aizdomīga darījuma pazīmēm, jo uzņēmums bija darbojies Latvijā un maksājis nodokļus, uzņēmumam bija valde, par kuru visa informācija bija sniegta Uzņēmumu reģistrā, kā arī norādīts patiesā labuma guvējs. Darījumu attiecību laikā netika konstatēts, ka darījumos piedalītos personas, kas būtu no augsta riska trešajām valstīm.

[2.6] Pieteicējai nebija pamata apšaubīt klienta sniegto informāciju, ka SIA "TM BROKERIS" darbiniece ir nodarbināta pie jauna biznesa projekta un tās darba pienākumi galvenokārt ir saistīti ar meitas uzņēmuma darbības uzsākšanu Polijā. Tā ir normāla komercprakse, ka uzņēmums veido meitas uzņēmumu citā valstī un šīs darbības uzsākšanai ir nepieciešams gan laiks, gan finanšu resursi. Sniegto ziņu patiesumu arī apstiprina fakts, ka Polijā ir reģistrēs uzņēmums "Luidore", kurā patiesā labuma guvējs ir /pers. C/, priekšsēdētājs /pers. D/ un uzņēmuma darbības veids ir finanšu pakalpojumi, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu. Jaunā uzņēmuma darbība pilnībā bija plānota Polijā, kur arī tiktu saņemtas visas nepieciešamās atļaujas, kas nepieciešamas finanšu iestādes darbībai un tiek regulētas atbilstoši Polijas normatīvo aktu prasībām.

[2.7] Pieteicēja bija iepriekš nosūtījusi dienestam divas vēstules, uz kurām netika saņemti nekādi norādījumi saistībā ar darījumu uzraudzību vai kādas pārbaudes lietas uzsākšanu. Tas radīja pieteicējai pārliecību, ka norādītais pamatojums par klienta saimniecisko darbību un veiktajiem darījumiem nav ar augstu risku un netiek kvalificēts kā aizdomīgs darījums, kā arī paļāvību, ka nav pamata iesniegt ziņojumu par aizdomīgiem darījumiem.

[2.8] Attiecībā par Novēršanas likuma $37.^2$pantā noteiktās prasības neizpildi pieteicēja norāda, ka, kārtojot klientu grāmatvedību, grāmatvedības sistēmā tiek ievadīti visi veiktie un saņemtie maksājumi. Pārbaudes laikā dienestam tika sniegti tie dokumenti, kuri bija pieprasīti. Darījumi ar SIA "TM BROKERIS" nebija sarežģīti, tiem bija ekonomisks pamatojums un tiesisks mērķis, kā arī tajos nepiedalījās personas no augsta riska trešajām valstīm, līdz ar to netika konstatētas aizdomīga darījuma pazīmes. Sniedzot grāmatvedības pakalpojumus, grāmatvedības datu apstrādes sistēmā tiek ievadīti visi darījumi, t.sk. maksājumi, gan tie, kurus klients veic citiem darījumu partneriem, gan arī tie, kas tiek veikti savstarpējos norēķinos ar grāmatvedības pakalpojumu sniedzēju.

[2.9] Par naudas līdzekļiem, kas 2020.gada 14.februārī 73 548,57 *euro* apmērā no SIA "TM BROKERIS" tika atgriezti /pers. C/ uz Lihtenšteinā atvērto norēķinu kontu, kā pamatojumu finanšu līdzekļu pārskaitījumam norādot *"VAD UZ RETURN OF FUNDS"* ir saistīti vienīgi ar bankas noteikumiem, kad slēdzot kontu kredītiestādē, kontā esošie līdzekļi tiek atskaitīt atpakaļ personai, no kuras tie ir saņemti. Uzņēmuma konts tika slēgts, daļa no līdzekļiem bija iztērēti saistībā ar biznesa attīstību Polijā un atlikušos naudas līdzekļus banka atskaitīja atpakaļ personai, kura tos bija iemaksājusi. Pieteicēja pieprasīja klientam papildu informāciju un paskaidrojumus par savu saimniecisko darbību un plānotajiem darījumiem, kā rezultātā pieteicēja varēja pārliecināties, ka tie neatbilst augsta riska vai aizdomīgu darījumu pazīmēm, nekādi papildu dokumenti netika sagatavoti.

[2.10] Pieteicējai ir izstrādāta iekšējās kontroles sistēma, tiek veikta klientu izpēte un pieteicēja ir centusies ievērot Valsts ieņēmumu dienesta pārbaudes laikā dotos norādījumus. Pieteicēja uzskata, ka arī ar mazāk ierobežojošu soda mēru, piemēram, brīdinājumu, varētu tikt panākts mērķis, lai pieteicēja turpmāk neizdarītu pārkāpumus noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā un savlaicīgi izpildītu normatīvajos aktos noteiktās prasības.

[3] Dienests rakstveida paskaidrojumos norāda, ka pieteicējas pieteikums nav pamatots un ir noraidāms, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem secinājumiem.

[3.1] Pieteicēja pieteikumā atzinusi Novēršanas likuma 10.panta pirmās daļas un 45.panta trešās daļas pārkāpumu, attiecīgi lietā šajā daļā strīds nepastāv.

[3.2] Pārbaudes laikā un arī pēc pārbaudes pabeigšanas pieteicēja nav iesniegusi biedrības izpētes dokumentus, kuri apstiprina izpētes veikšanu pirms darījumu attiecību uzsākšanas, proti pirms 2019.gada 3.jūnija. Turklāt nav iesniegti dokumenti, kuri apstiprinātu, ka pēc pārbaudes pabeigšanas iesniegtā "Klienta risku novērtējuma veidlapa" sagatavota tieši 2020.gada 1.jūnijā, proti pirms pārbaudes uzsākšanas. Veidlapa nav parakstīta no klienta puses un veidlapai nav pievienoti papildu dokumenti, pieteicēja nevarēja iesniegt dokumentus, kuri apstiprina patiesā labuma guvēja noskaidrošanas veidu piemērošanu.

[3.3] Novēršanas likums neparedz speciālu regulējumu vai īpašu kārtību attiecībā uz klientu – biedrību un sabiedriskā labuma organizāciju – izpētes un uzraudzības veikšanu. Saskaņā ar Novēršanas likuma 18.panta pirmo daļu likuma subjektam visos gadījumos jānoskaidro klienta patiesais labuma guvējs. Savukārt saskaņā ar šī likuma 18.panta septīto daļu par biedrības patieso labuma guvēju var uzskatīt personu, kura ieņem amatu augstākās pārvaldības institūcijā šajā biedrībā. Pieteicēja norādīto kārtību nav piemērojusi.

[3.4] Novēršanas likuma subjektam ir pienākums dokumentēt klienta veikto uzraudzību, tai skaitā pārbaudes, kas apstiprina, ka darījuma attiecību laikā slēgtie darījumi tiek veikti saskaņā ar likuma subjekta rīcībā esošo informāciju par klientu, tā saimniecisko darbību, risku profilu un līdzekļu izcelsmi. Dokumentēšanas pienākumi subjektam jāveic tādā apjomā, lai varētu strukturēti saglabāt klientu izpētes rezultātus un veikto analīzu rezultātus par klientu, klienta darījumu uzraudzības laikā iegūto informāciju par klienta darījumiem un darījumu mērķiem, kā arī citus likumā noteiktos dokumentus un informāciju. Pieteicējai, veicot SIA "TM BROKERIS" darījumu uzraudzību, bija pienākums dokumentēt uzraudzības, izpētes gaitu un rezultātus, saglabāt un attiecīgi uzrādīt pārbaudei uzraudzības dokumentus, attaisnojuma dokumentus un dokumentus, kuri apstiprina izpētes un uzraudzības gaitā iegūtos datus un rezultātus. Pārbaudes laikā, kā arī pēc pārbaudes pabeigšanas pieteicēja minētos dokumentus nav iesniegusi.

[3.5] Pieteicēja nekorekti noteikusi klienta SIA "TM BROKERIS" zemu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku. Ņemot vērā minētā klienta darbības rādītājus, SIA "TM BROKERIS" uzskatāma par čaulas veidojumu Novēršanas likuma izpratnē. Pieteicējas klientu risku novērtēšanas kārtībā un attiecīgi "Klienta risku novērtējuma veidlapā" pamatoti paredzēts, ka čaulas veidojumam piemīt augsts risks. Turklāt konstatēts, ka minētajam klientam nav aktīvo bankas kontu.

[3.6] Saskaņā ar Novēršanas likuma 22.panta otrās daļas 5.punktu, uzsākot un uzturot darījuma attiecības ar SIA "TM BROKERIS", kurai nosakāms paaugstināts risks, pieteicējai bija pienākums veikt klienta padziļinātu izpēti.

[3.7] Valsts ieņēmumu dienests apstiprinājis vadlīnijas „Sankciju noteikšanas vadlīnijas par Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas novēršanas likuma un Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma pārkāpumiem Valsts ieņēmumu dienesta uzraudzībā esošajiem likuma subjektiem" (turpmāk – vadlīnijas). Atbilstoši vadlīnijām pieteicējas pieļauti pārkāpumi uzskatami par ilgstošiem un būtiskiem, attiecīgi par minētajiem pārkāpumiem nav paredzēta brīdinājuma izteikšana, bet soda naudas piemērošana. Ņemot vērā, ka tika pieļauti vairāki Novēršanas likuma pārkāpumi, kuri ir būtiski un ilga vairāk par gadu, minētie pārkāpumi nav atzīstami par formāliem, izdarītiem nejauši, ar tiem tika aizskartas sabiedrības intereses noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā, dienestam nebija pamata konkrētajā gadījumā aprobežoties ar citiem sankciju veidiem un nepiemērot soda naudu.

Motīvu daļa

[4] Lietā ir strīds, vai pieteicēja ievērojusi Novēršanas likumā noteiktos pienākumus par klientu izpēti un klientu darījumu uzraudzību.

[5] Pieteicēja neapstrīd faktu, ka nav savlaicīgi paziņojusi par saviem darbības veidiem. Proti, pieteicēja atzīst, ka kopš 2018.gada 2.janvāra atbilst likuma subjektam, jo tās saimnieciskā darbība ir "Grāmatvedības ārpakalpojumi" un "Juridisko pakalpojumu sniegšana, darījumu plānošana, apstiprināšana vai veikšana, neatkarīgi darbojoties klienta labā/vārdā". Taču ziņojumu par likuma subjekta darbības veidiem dienestam iesniegusi tikai 2020.gada 9.novembrī.

Pieteicēja uzskatāma arī par finanšu iestādi Novēršanas likuma 1.panta 7.punkta izpratnē, jo 2019.gada 20.novembrī noslēgts līgums par aizdevuma 20 000 *euro* izsniegšanu un 2020.gada 12.janvārī noslēgts līgums par aizdevuma 4300 *euro* izsniegšanu. Apstāklis, ka aizdevumu izsniegšana nav pieteicējas pamatdarbība neietekmē pieteicējas pienākumu ziņot dienestam par šo darbības jomu. Novēršanas likums nenoteic finanšu iestādei prasību, ka finanšu pakalpojumiem jābūt attiecīgā komersanta galvenajai darbībai.

Tādējādi dienests pamatoti konstatējis Novēršanas likuma 45.panta trešās daļas pārkāpumu, jo pieteicēja, uzsākot savu saimniecisko darbību, norādītajās jomās 10 darbadienu laikā par to nav paziņojusi Valsts ieņēmumu dienestam.

Tāpat pieteicēja neapstrīd faktu, ka kopš 2018.gada 2.janvāra nodarbojas ar saimniecisko darbību, uz kuru attiecās Novēršanas likuma prasības un ka atbildīgā persona par likuma prasību ievērošanu iecelta tikai 2018.gada 19.novembrī. Tādējādi pieteicēja nav ievērojusi Novēršanas likuma 10.panta pirmās daļas noteikumus 30 dienu laikā paziņot par atbildīgo personu likuma prasību ievērošanā.

Pārsūdzētajā lēmumā pamatoti norādīts, ka likuma prasība paziņot par atbildīgo personu nav tikai formāla, bet gan obligāti izpildāma norma, kura nav interpretējama tā, ka sabiedrības valdes loceklis automātiski kļūst par likuma subjekta atbildīgo personu likuma prasību ievērošanā.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst par pamatotu dienesta secinājumu, ka pieteicēja pieļāva Novēršanas likuma 10.panta pirmās daļas un 45.panta trešās daļas pārkāpumu.

[6] Lietā pastāv strīds, vai pieteicēja Novēršanas likumā noteiktajā kārtībā ir veikusi klientu izpēti.

Saskaņā ar Novēršanas likuma 11.[1]panta pirmo daļu klienta izpētes pasākumi ir uz risku novērtējumu balstīts darbību kopums, kura ietvaros likuma subjekts:

1) identificē klientu un pārbauda iegūtos identifikācijas datus;

2) noskaidro patieso labuma guvēju un, balstoties uz risku novērtējumu, pārliecinās par to, ka attiecīgā fiziskā persona ir klienta patiesais labuma guvējs. Juridiskam veidojumam un juridiskajai personai likuma subjekts noskaidro arī attiecīgās personas dalībnieku struktūru un veidu, kādā izpaužas patiesā labuma guvēja kontrole pār šo juridisko veidojumu vai juridisko personu;

3) iegūst informāciju par darījuma attiecību un gadījuma rakstura darījuma mērķi un paredzamo būtību;

4) pēc darījuma attiecību uzsākšanas veic to uzraudzību, tai skaitā pārbaudes, kas apstiprina, ka darījuma attiecību laikā slēgtie darījumi tiek veikti saskaņā ar likuma subjekta rīcībā esošo informāciju par klientu, tā saimniecisko darbību, risku profilu un līdzekļu izcelsmi;

5) nodrošina klienta izpētes gaitā iegūto dokumentu, personas datu un informācijas uzglabāšanu, regulāru izvērtēšanu un aktualizēšanu atbilstoši piemītošajiem riskiem, bet ne retāk kā reizi piecos gados.

Novēršanas likuma 11.[1]panta sestā daļa noteic, ka, uzsākot darījuma attiecības, likuma subjekts, balstoties uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku novērtējumu, iegūst un dokumentē informāciju par darījuma attiecību mērķi un paredzamo būtību, tai skaitā kādus pakalpojumus klients plāno izmantot, kāds ir plānotais darījumu skaits un apjoms, kāda ir klienta saimnieciskā vai personiskā darbība, kuras ietvaros tas izmantos attiecīgos pakalpojumus, un, ja nepieciešams, kāda ir klienta līdzekļu izcelsme un materiālo stāvokli raksturojošas labklājības izcelsme.

No norādītajām tiesību normām izriet Novēršanas likuma subjekta pienākums iegūt par klientu plašu informāciju. Turklāt likums noteic pienākumu uzglabāt izpētes gaitā iegūtos dokumentus un informāciju. Tādējādi nav pietiekami, ka likuma subjekts veic klienta izpēti, viņam izpētē iegūtā informācija ir jādokumentē un jāuzglabā.

[7] Novēršanas likums precizē klienta izpētes veikšanu un tās dokumentēšanu. Piemēram, likuma subjekts var identificēt juridisko personu, iegūstot ziņas no publiski pieejama uzticama un neatkarīga avota (*13.panta pirmā, 1.[1] daļa un otrā daļa*).

Likuma subjekts, uzsākot darījuma attiecības vai veicot šā likuma 11.pantā minētos darījumus, izgatavo to dokumentu kopijas, uz kuru pamata veikta klienta identifikācija. Ja klientu — juridisko personu — identificējoša informācija tiek iegūta šā likuma 13.panta otrajā daļā noteiktajā veidā, likuma subjekts dokumentē šā likuma 13.panta pirmajā daļā noteikto informāciju un ziņas par informācijas avotu (*14.panta pirmā un otrā daļa*).

Likuma subjekts gadījumos, kad saskaņā ar šā likuma prasībām veicama klienta izpēte, noskaidro klienta patieso labuma guvēju un, balstoties uz risku novērtējumu, veic nepieciešamos pasākumus, lai pārliecinātos, ka noskaidrotais patiesais labuma guvējs ir klienta patiesais labuma guvējs (*18.panta pirmā daļa*).

Likuma subjekts dokumentē klienta izpētes pasākumus, kā arī informāciju par visiem klienta veiktajiem un saņemtajiem maksājumiem un pēc uzraudzības un kontroles institūcijas vai Finanšu izlūkošanas dienesta pieprasījuma tajā noteiktajā termiņā uzrāda šos dokumentus likuma subjekta uzraudzības un kontroles institūcijai vai iesniedz šo dokumentu kopijas Finanšu izlūkošanas dienestam (*37.[2]pants*).

No norādītajām tiesību normām izriet likuma subjekta pienākums veikt klienta izpēti, noskaidrot patieso labuma guvēju, iegūt informāciju par darījuma attiecību mērķi un paredzamo būtību, tāpat arī darījuma attiecību laikā uzraudzīt darījuma attiecības. Turklāt likuma subjekta pienākums ir klientu izpētes pasākumus dokumentēt, tai skaitā izgatavot dokumentu kopijas, uz kuru pamata veikta klientu identifikācija, kā arī pēc pieprasījuma šos dokumentus uzrādīt vai iesniegt kontroles un uzraudzības institūcijai.

[8] Pieteicējs nepiekrīt dienesta secinājumam, ka pieteicēja nav veikusi klienta – biedrības "LATVIJAS VOLEJBOLA FEDERĀCIJA" – izpēti. Pieteicēja pārbaudei bija iesniegusi 2019.gada 3.jūnijā noslēgto līgumu starp pieteicēju un šo biedrību par grāmatvedības ārpakalpojumu sniegšanu. Pirms līguma noslēgšanas un līguma sagatavošanas visa līgumā nepieciešamā informācija tika iegūta gan no klienta, gan pieprasīta izziņa no Lursoft datu bāzes. Pirms līguma noslēgšanas tika aizpildīta klienta izpētes anketa. Apstāklis, ka risku novērtējuma veidlapa nebija parakstīta no klienta puses un tai nebija pievienota izziņas izdruka, saistīts ar Covid-19 noteiktajiem ierobežojumiem darba procesa organizēšanā, jo nebija iespējams tikties klātienē.

Dienests rakstveida paskaidrojumā norāda, ka pārbaudes laikā pieteicēja nav iesniegusi klienta izpētes dokumentus. Tāpat arī pēc pārbaudes pabeigšanas pieteicēja nav iesniegusi dokumentus, kuri apstiprina izpētes veikšanu pirms darījumu attiecību uzsākšanas, proti, pirms 2019.gada 3.jūnija. Turklāt nav iesniegti dokumenti, kuri apstiprinātu, ka pēc pārbaudes pabeigšanas iesniegtā "Klienta risku novērtējuma veidlapa", kura datēta ar 2020.gada 1.jūniju, sagatavota tieši 2020.gada 1.jūnijā, proti, pirms pārbaudes uzsākšanas.

Tiesa konstatē, ka pieteicējas klienta risku novērtējuma veidlapa (*lietas 69.-73.lapa*) nav parakstīta no biedrības puses un veidlapai netika pievienoti papildu dokumenti. Par patiesā labuma guvēju veidlapā norādīts, ka tāda nav, jo biedrība darbojas kā bezpeļņas organizācija sabiedrības

interesēs. Kā informācijas avots norādīta klienta sniegtā informācija un Lursoft dati.

Ņemot vērā, ka Novēršanas likums noteic likuma subjekta pienākumu uzglabāt klienta izpētes laikā iegūto informāciju un dokumentus, kas apliecina izpētes veikšanu atbilstoši šī likuma prasībām, dienests pamatoti secinājis, ka pieteicēja nav veikusi biedrības patiesā labuma guvēja noskaidrošanu atbilstoši Novēršanas likuma 18.panta trešajā daļā norādītajam veidam, tas ir, saņemot klienta apstiprinātu paziņojumu par patieso labuma guvēju, izmantojot ziņas vai dokumentus no Latvijas Republikas vai ārvalsts informācijas sistēmām vai patstāvīgi noskaidrojot patieso labuma guvēju, ja ziņas par to nevar iegūt citādi.

[9] Pieteicēja argumentē, ka klienta izpētes laikā biedrības patiesā labuma guvēju nebija iespējams noskaidrot, jo šāda persona nepastāv, labumu gūst visa sabiedrība kopumā. Pieteicēja uzskata, ka ir ieguvusi visu nepieciešamo informāciju no publiski pieejamo reģistru datu bāzēm, kā arī iesniegusi ziņas dienestam.

Pieteicēja norāda uz Novēršanas likuma 18.^{2}panta otrā daļas otro teikumu, kurā noteikts, ja juridiskā persona ir izmantojusi visus iespējamos noskaidrošanas līdzekļus un secinājusi, ka nav iespējams noskaidrot nevienu fizisko personu – patieso labuma guvēju šā likuma 1.panta 5.punkta izpratnē, kā arī ir izslēgtas šaubas, ka juridiskajai personai ir patiesais labuma guvējs, pieteicējs to apliecina pieteikumā, norādot pamatojumu.

Valsts ieņēmumu dienests pamatoti secinājis, ka Novēršanas likuma 18.^{2}panta otrajā daļā ietvertais regulējums noteic juridiskās personas rīcību, izpildot šajā likumā noteikto pienākumu atklāt savu patieso labuma guvēju Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram. Norādītā tiesību norma neparedz likuma subjekta tiesības izpētes gaitā secināt un dokumentēt, ka nav iespējams noskaidrot klienta patieso labuma guvēju.

Gadījumus, kad nav iespējams noskaidrot klienta patiesā labuma guvēju regulē Novēršanas likuma 18.panta septītā daļa, kas noteic, ka likuma subjekts, atbilstoši pamatojot un dokumentējot darbības, kas veiktas, lai noskaidrotu patieso labuma guvēju, par juridiskās personas patieso labuma guvēju var uzskatīt personu, kura ieņem amatu izpildinstitūcijā šajā juridiskajā personā, ja ir izmantoti visi iespējamie noskaidrošanas līdzekļi un nav iespējams noskaidrot nevienu fizisko personu — patieso labuma guvēju šā likuma 1.panta 5.punkta izpratnē, kā arī izslēgtas šaubas, ka juridiskajai personai ir cits patiesais labuma guvējs.

Tātad likumdevējs ir paredzējis situāciju, kad juridiskās personas patieso labuma guvēju nav iespējams noskaidrot. Tomēr arī šādos gadījumos likuma subjektam saglabājas pienākums izpētes darbības dokumentēt. Turklāt par juridiskās personas patieso labuma guvēju šādā gadījumā var uzskatīt personu, kura ieņem amatu izpildinstitūcijā šajā juridiskajā personā.

Izskatāmajā lietā pieteicējai atbildība noteikta par to, ka tā Novēršanas likumā noteiktajā kārtībā nav dokumentējusi izpētes gaitu un nav iesniegusi dienestam dokumentus, kas apliecina, ka pieteicēja ir noskaidrojusi biedrības patieso labuma guvēju, proti, ka pieteicēja ir izmantojusi visus iespējamos noskaidrošanas līdzekļus, lai pamatotu savu secinājumu, ka nav tādas fiziskas personas, kas ir uzskatāma par biedrības patieso labuma guvēju.

Savukārt apstāklis, ka informācija par biedrības amatpersonām ir publiski pieejama, nemaina pieteicējas kā likuma subjekta pienākumu pēc kontroles un uzraudzības institūcijas pieprasījuma iesniegt dokumentus, kas apliecina izpētes veikšanu un pamato tās rezultātā izdarītos secinājumus.

[10] Valsts ieņēmumu dienests secinājis, ka pieteicēja nav veikusi klienta SIA "TM BROKERIS" veikto darījumu uzraudzību atbilstoši Novēršanas likuma 11.^{1}panta pirmās daļas 4.punktam, kā arī nav ziņojusi par aizdomīgiem darījumiem kontrolējošām iestādēm.

Pieteicēja norāda, ka iepriekš tika vērtēti SIA "TM BROKERIS" darījumi. Pieteicēja pārliecinājās par darījumos izmantoto līdzekļu izcelsmi. Pieteicēja noskaidroja, ka līdzekļi tika iegūti no /pers. C/ piederošā nekustamā īpašuma pārdošanas. /pers. C/ iegūtos naudas līdzekļus aizdeva sev piederošam uzņēmumam SIA "TM BROKERIS". Visi norēķini saistībā ar šiem darījumiem tika veikti ar bankas starpniecību. Banka arī veica klienta darījuma uzraudzību un pieprasīja visus pamatojošos dokumentus. Ņemot vērā, ka naudas līdzekļu izcelsmei bija iespējams viegli izsekot, pieteicējai nebija pamata šos darījumus kvalificēt kā augsta riska darījumus, par kuriem vajadzētu uzsākt atsevišķu pārbaudi.

Lietas materiālos redzams, ka SIA "TM BROKERIS" norēķinu kontā 2019.gada 19.decembrī no šīs sabiedrības valdes locekļa Lihtenšteinas bankas kontā ieskaitīti naudas līdzekļi 100 000 *euro*, kā maksājuma mērķi norādot "*VADUZ TM BROKERIS SIA BELONGS TO ME 100*" (*lietas 88.lapa*). Savukārt 2020.gada 14.februārī no SIA "TM BROKERS" norēķinu konta pārskaitīti /pers. C/ uz Lihtenšteinas kontu 73 548,57 *euro*, pamatojumā norādīts "*VADUZ RETURN OF FUNDS*" (*lietas 91.lapa*).

Pieteicēja norāda, ka SIA "TM BROKERIS" konts tika slēgts, daļa no līdzekļiem bija iztērēta uzņēmējdarbības attīstībai Polijā un atlikušos naudas līdzekļus banka atskaitīja atpakaļ personai, kura tos bija iemaksājusi. Sākotnēji visa summa tika pārskaitīta, lai uzņēmums to ilgākā laika periodā varētu izmantot dažādu izdevumu segšanai, kas saistīti ar biznesa uzsākšanu Polijā. Pieteicēja pieprasīja klientam papildu informāciju un paskaidrojumus par savu saimniecisko darbību un plānotajiem darījumiem, lai pārliecinātos, ka tie neatbilst augsta riska vai aizdomīgu darījumu pazīmēm, nekādi papildu dokumenti netika sagatavoti. Pieteicēja rīcībā bija tikai darījumu attaisnojuma dokumenti.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst par pamatotu dienesta secinājumu, ka pieteicēja nav veikusi darījuma uzraudzību, lai pārliecinātos, uz kāda pamata tiek veikts finanšu līdzekļu pārskaitījums un ka darījums nav uzskatāms par neparastu vai aizdomīgu. Pieteicējai bija pienākums pievērst īpašu uzmanību minētajam naudas līdzekļu pārskaitījumam, jo pārskaitīta naudas summa ievērojamā apmērā un pārskaitījumi veikti, izmantojot ārvalstī atvērtu bankas kontu. Tāpat pieteicēja nav iesniegusi dokumentus, kas apliecina naudas līdzekļu izcelsmi un aizdevuma līgumu, kas noslēgts starp /pers. C/ un SIA "TM BROKERIS".

Norādītie apstākļi apstiprina, ka pieteicēja nav veikusi minēto darījumu uzraudzību Novēršanas likumā noteiktajā kārtībā. Tā kā pieteicēja nebija iesniegusi ziņojumu par SIA "TM BROKERIS" veiktajiem darījumiem, nevarēja iesniegt pārbaudei attaisnojuma un grāmatvedības dokumentus, kā arī informāciju un uzraudzības dokumentus, kuri apstiprina, ka minētā klienta darījumi nav uzskatāmi par aizdomīgiem, tad dienests pamatoti konstatēja Novēršanas likuma 11.^{1}panta piektajā daļā, 20.panta pirmajā un otrajā daļā, 30.panta pirmajā daļā un 37.^{2}pantā noteikto prasību pārkāpumus.

[11] Pieteicēja argumentē, ka SIA "TM BROKERIS" darījumu uzraudzība atbilst pastāvošajiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu un terorisma un proliferācijas finansēšanas riskiem. Klients un tā darbība netika novērtēta kā atbilstoša augsta noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas riskam, jo uzņēmums darījumos neizmantoja skaidras naudas norēķinus un naudas līdzekļi tika pārskaitīti, izmantojot bankas starpniecību. Tāpat uzņēmumam bija norādīts arī patiesais labuma guvējs /pers. C/, kurš personīgi piedalījās klienta identifikācijas pārbaudē. Pieteicēja nepiekrīt dienesta secinājumam, ka darījumi ir aizdomīgi, jo darījumi nebija sarežģīti, tiem bija ekonomisks pamatojums un tiesisks mērķis, kā arī tajos nepiedalījās personas no augsta riska trešajām valstīm.

Savukārt Valsts ieņēmumu dienests uzskata, ka pieteicēja nekorekti noteikusi šī klienta zemu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku.

Novēršanas likuma 1.panta 15.^{1}punkta "a" apakšpunkts noteic, ka čaulas veidojums ir juridiskā persona, kurai nav saistības ar faktisku saimniecisko darbību vai juridiskās personas darbība veido mazu vai neveido nekādu ekonomisko vērtību un likuma subjekta rīcībā nav dokumentāras informācijas, kas pierāda pretējo.

Saskaņā ar šī likuma 20.panta otrās daļas 1.punktu, veicot darījuma attiecību vai gadījuma rakstura darījumu uzraudzību, likuma subjekts, ievērojot uz risku novērtējumu balstītu pieeju, izpēta darījuma būtību un mērķi un, lai pārliecinātos, vai darījumi nav uzskatāmi par aizdomīgiem, nodrošina pastiprinātu uzraudzību šādiem darījumiem: klientam netipiski lielam darījumam, sarežģītam darījumam, šķietami savstarpēji saistītiem darījumiem vai darījumam, kuram šķietami nav ekonomiska vai nepārprotami tiesiska mērķa.

Dienests norāda, ka saskaņā ar iestādes rīcībā esošo informāciju, SIA "TM BROKERIS" pārbaudes brīdī (pārbaude veikta no 2020.gada 4.novembra līdz 2021.gada 5.janvārim) sabiedrībai nav atvērti norēķinu konti bankās. Neto apgrozījums 2019.gada beigās ir 0,00 *euro* (*lietas 84.lapa*). Saskaņā ar pievienotās vērtības nodokļa deklarāciju datiem, realizācijas darījumi nav deklarēti. Sabiedrības bankas kontā nauda ienāca tikai no tās valdes locekļa (*lietas 99.-107.lapa*). Dienests secinājis, ka /pers. C/ no saviem privātiem līdzekļiem uztur neaktīvu uzņēmumu, veicot norēķinus galvenokārt par viena darba ņēmēja darba algu. Turklāt SIA "TM BROKERIS" pieder kāda Polijā reģistrēta uzņēmuma akcijas (99 %), kura darbības veids ir finanšu pakalpojumi, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu (*lietas 56.-57.lapa*).

Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka dienests pamatoti norādījis, ka SIA "TM BROKERIS" atbilst čaulas veidojumam, jo šī sabiedrība neveic faktisku saimniecisko darbību. Pieteicējas klientu risku novērtēšanas kārtībā un attiecīgi "Klienta risku novērtējuma veidlapā" ir paredzēts, ka čaulas veidojumam piemīt augsts risks (*77.lapa*). Tomēr pieteicēja nav atzīmējusi, ka SIA "TM BROKERIS" šāds risks pastāv.

Pieteicēja norāda, ka tā iepriekš dienestam nosūtījusi divas vēstules (*lietas 30., 32.lapa*), uz kurām netika saņemti nekādi norādījumi saistībā ar darījumu uzraudzību vai kādas pārbaudes lietas uzsākšanu. Tas radīja pieteicējai pārliecību, ka norādītais pamatojums par klienta saimniecisko darbību un veiktajiem darījumiem nav ar augstu risku un netiek kvalificēts kā aizdomīgs darījums, kā arī paļāvību, ka nav pamata iesniegt ziņojumu par aizdomīgiem darījumiem.

Tiesa konstatē, ka minētās vēstules nav parakstītas un nav iespējams pārliecināties, kas ir šo dokumentu sagatavotājs. Tāpat no šo vēstuļu satura neizriet, ka dienestam tika sniegta informācija par SIA "TM BROKERIS" darījumiem, jo ir norādīta vispārīga informācija par šī uzņēmuma saimnieciskās darbības attīstības plāniem. Līdz ar to apstāklis, ka, saņemot šīs vēstules, no dienesta puses nesekoja nekādas darbības, nevarēja radīt pieteicējai paļāvību, ka SIA "TM BROKERIS" ir zems noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risks. No vēstulēm ir redzams, ka šis uzņēmums faktisku saimniecisko darbību neveic un pieteicējai šim apstāklim bija jāpievērš uzmanība un jāpārliecinās, ka SIA "TM BROKERIS" nav uzskatāma par čaulas veidojumu Novēršanas likuma 1.panta 15.[1]punkta "a" apakšpunkta izpratnē.

Tāpat tiesa ņem vērā, ka pieteicēja kārtoja šīs sabiedrības grāmatvedību 2019. un 2020.gadā, līdz ar to pieteicēja nevarēja nezināt, ka SIA "TM BROKERIS" faktiski neveic saimniecisko darbību, ka tai nav uzrādīti realizācijas darījumi un naudas līdzekļi regulāri tiek ieskaitīti no sabiedrības valdes locekļa privātā bankas konta. Līdz ar to tiesa atzīst par pamatotu dienesta secinājumu, ka pieteicēja nepamatoti noteikusi šī klienta zemu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku.

[12] Apkopojot spriedumā norādīto, tiesa secina, ka pieteicēja nav veikusi klientu darījumu uzraudzību, kā arī nav veikusi pārbaudes, kas apstiprina, ka klienta slēgtie darījumi atbilst klienta saimnieciskajai darbībai un minētā klienta risku profilam, tādējādi pieteicēja nav ievērojusi Novēršanas likuma 11.[1]panta pirmās daļas 4.punktā noteiktās prasības. Tāpat pieteicēja nepamatoti nav iesniegusi ziņojumu par SIA "TM BROKERIS" veiktajiem darījumiem, nevarēja iesniegt pārbaudei attaisnojuma un grāmatvedības dokumentus, kā arī informāciju un uzraudzības dokumentus, kuri apstiprina, ka minētā klienta darījumi nav uzskatāmi par aizdomīgiem.

Savukārt attiecībā uz biedrību "LATVIJAS VOLEJBOLA FEDERĀCIJA", pieteicēja neiesniedza klienta izpētes un identifikācijas dokumentus, kā arī dokumentus, kuros norādīti klienta patiesā labuma guvēji.

Tādējādi Valsts ieņēmumu dienests pamatoti konstatēja Novēršanas likuma 11.panta pirmajā daļā, 11.[1]panta pirmajā, piektajā un sestajā daļā, 13.pantā, 14.panta pirmajā daļā, 18.panta pirmajā un trešajā daļā, 20.panta pirmajā un otrajā daļā, 30.panta pirmajā daļā un 37.[2]pantā noteikto prasību pārkāpumus.

[13] Saskaņā ar Novēršanas likuma 78.panta pirmās daļas 3.punktu par normatīvo aktu pārkāpumu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas jomā, tai skaitā attiecībā uz klienta izpēti, darījuma attiecību un darījumu uzraudzību, ziņošanu par aizdomīgiem darījumiem, informācijas sniegšanu uzraudzības un kontroles institūcijai vai Finanšu izlūkošanas dienestam, atturēšanos no darījuma veikšanas, līdzekļu iesaldēšanu, iekšējās kontroles sistēmu, informācijas glabāšanu un iznīcināšanu, kā arī par Regulas Nr.2015/847 pārkāpumu likuma subjektam var uzlikt par pārkāpumu atbildīgajai personai (fiziskajai vai juridiskajai) soda naudu līdz 1 000 000 *euro*.

Savukārt atbilstoši 77.panta trešajai daļai uzraudzības un kontroles institūcija, nosakot sankciju vai uzraudzības pasākumu veidu un apmēru, ņem vērā visus būtiskos apstākļus.

No iepriekš minētajām normām izriet, ka dienestam piemērojamās sankcijas izvēlē ir rīcības brīvība, lai nodrošinātu gan soda individualizāciju, gan nepieciešamību piemēroties valsts politikai attiecīgajā nozarē. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmo daļu tiesas veiktās kontroles apjoms attiecībā uz rīcības brīvības izmantošanu ir ierobežots, jo tiesas uzdevums nav valsts pārvaldes vietā pieņemt lēmumu par lietderību.

Dienests pieteicējai piemērojamās sankcijas noteikšanā ir ņēmis vērā konstatēto pārkāpumu raksturu, būtību, ilgumu, skaitu, kā arī pieteicējas finansiālo stāvokli (2020.gada pārskata neto apgrozījums ir 39 655 *euro*), uzliekot pieteicējai soda naudu 500 *euro* apmērā.

Pieteicēja argumentē, ka tā ir izstrādājusi iekšējo kontroles sistēmu, veic klientu izpēti, centusies ievērot dienesta dotos norādījumus, līdz ar to pieteicēja uzskata, ka arī ar mazāk ierobežojošu soda mēru varētu tikt panākts mērķis, lai pieteicēja turpmāk neizdarītu pārkāpumus noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā un savlaicīgi izpildītu normatīvajos aktos noteiktās prasības.

Tiesa nekonstatē, ka šāda sankcija būtu nesamērīga. Pārsūdzētajā lēmumā pamatoti norādīts, ka pieļauti vairāki Novēršanas likuma pārkāpumi, kuri ir būtiski un ilga vairāk par gadu, minētie pārkāpumi nav atzīstami par formāliem, izdarītiem nejauši, ar tiem tika aizskartas sabiedrības intereses noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā.

Valsts līmenī efektīva noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas apkarošanas sistēma pastāvēs tikai tad, ja politiskie lēmumi tiks iedzīvināti arī privātajā sektorā, tam ieviešot un īstenojot atbilstošas iekšējās kontroles procedūras. Tādējādi Novēršanas likumā paredzētās procedūras savai un klientu saimnieciskās darbības vadībai un uzraudzībai noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā nevar uzskatīt par maznozīmīgām vai formālām.

[14] Rezumējot minēto, tiesa pārsūdzēto dienesta lēmumu atzīst par tiesisku un pareizu, savukārt pieteicējas pieteikumu par nepamatotu un līdz ar to noraidāmu. Procesuālā ekonomijas nolūkā tiesa ir analizējusi tikai tos pieteicējas argumentus, kuriem varētu būtu būtiska nozīme lietas pareizā izspriešanā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, tiesa

nosprieda

noraidīt SIA "NZ Company" pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektores 2021.gada 21.jūnija lēmuma Nr.30.8-22.8/22.8/6995 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese D.Lubāne